

GAZZE'YE EKİLEN NEFRET TOHUMLARI

Gazze Savaşı, Filistin halkına büyük acılar yaşatırken İsrail'in içinde bulunduğu çıkmazı gözler önüne serdi. İsrail Hamas'ı yok etmek isterken kendi eliyle yeniden bir siyasi aktör haline getirdi. Hava harekatiyle istediği sonuçları alamazken gökyüzünden ölüm kusan, dünyanın tepkisini çeken bir duruma düşerek, -asında uzun süredir kaybettiği- ahlaki üstünlüğü bir kez daha Filistin tarafına kaptırdı.

Bora BAYRAKTAR

2014 yazını Filistinliler acı ve öfke ile hatırlayacak. Bunun nedeni 2014 yazının 2000 yılında çöken Camp David görüşmelerinden itibaren İsrail'in yürüttüğü, rutini haline gelen, tek taraflı güvenlik politikaları adı altında gerçekleştirdiği ağır saldırılarının sonucuna sahne olması. İsrail'in 8 Temmuz'da başlattığı ve "Koruyucu Hat" adını verdiği operasyon, büyük bir çoğunluğu sivil, 2 bin 101 Filistinlinin ölümüne, 11 binden fazla kişinin yaralanmasına, yüzlerce evin yıkılmasına yol açtı. Ambargo dolayısıyla yıllardır büyük yokluk içinde olan Gazze'deki sorunlar ağırlaşırken, insanların acıları katlandı. İsrail operasyonu yeni nefret tohumları ekerek, iki halkı barıştan biraz daha uzaklaştırdı. Operasyon, Gazze'ye sıkışan Hamas'ı da yeniden bir aktör olarak öne çıkardı. 51 gün süren İsrail harekati bir yönüyle İsrail-Filistin sorununun hangi noktaya sürüklendiğini gösterirken diğer yandan bölgenin sorunlarına da ışık tuttu.

Asıl Sebep Görüşmelerin Çökmesi

İsrail'in Filistin politikası, 2000 yılındaki Camp David görüşmelerinin çökmesinden bu yana tek taraflı güvenlik adımlarına dayanıyor. İsrail, bir yandan duvar inşaatı ile sınırları fiili olarak tek taraflı belirlerken, Gazze'nin kuşatılması ve Hamas-El Fetih ayrılığının derinleştirilmesi gibi politikalarla müzakereden kaçmayı hedefliyor. Filistin yönetimindeki bölünmüşlüğü "karşımızda muhatap yok" diyerek görüşmelerden kaçmak için gerekçe olarak kullanıyor. 2006 yılında Filistin'de yapılan seçimleri, İsrail'in "terör örgütü" kabul ettiği Hamas'ın kazanması bu açıdan İsrail hükümetinin elini rahatlatmıştı. Çünkü Hamas, ABD ve pek çok Batı ülkesi tarafından "terör örgütü" olarak görülüyordu. Bu nedenle El Fetih lideri Mahmud Abbas'a birlik hükümeti kurmaması için büyük baskı yapıldı. Hamas, El Fetih'ten destek alamadı. Taraflar arasında geçmişten gelen farklılıklar su yüzüne çıktı, derinleşti ve kopuş yaşandı. Sonraki yıllarda her Hamas-El Fetih yakınlaşmasının İsrail'in askeri müdahalesi ile engellendiğine tanık olduk. 2006 yılı Haziran ayında El Fetih ve Hamas'ın üzerinde anlaşıldığı Ulusal Uzlaşma Belgesi'nin açıklanmasından kısa bir süre sonra İsrail'in Yaz Yağmurları operasyonu ile Gazze'ye saldırması bunun ilk örneğiydi. İsrail askeri yöntemlerle Filistin uzlaşmasını engelledi. Bunu 2008 Aralık ve 2012 Kasım'ında tekrarladı.

İsrail'in Koruyucu Hat adlı son operasyona gerekçesi ise üç Yahudi yerleşimci gencin Batı Şeria'da kaçırılıp öldürülmesiydi. İsrail'in olayın sorumlularını aramayı Filistin kentlerinde bir cadı avına çevirip, doğrudan görüşmeler sırasında serbest bıraktığı kişileri yeniden tutuklamaya başlaması, Filistin'in silahlı unsurlarını da harekete geçirdi. Filistinli silahlı gruplar, İsrail'in güney kentlerine isabet ve vurucu gücü düşük füzelerle saldırıya geçti. Bu, 2012 ateşkesinin bozulması anlamına geliyordu ve İsrail yönetimi ağır bir karşılık vermek üzere 8 Temmuz'da hava, 17 Temmuz'da ise kara saldırısı başlattı. İsrail'in açıkladığı hedef, Filistin tarafının roket gücünü kırmak, caydırıcılığı tesis etmek ve Gazze'den İsrail içlerine uzanan tünelleri yok etmektir. Ancak son hareketin gerçek nedeni, Abbas ile Netanyahu'nun önderliğinde yürütülen doğrudan görüşmelerin çıkmaza girmesiydi.

Taraflar, Nisan ayında İsrail'in bazı tutukluları bırakma sözünü yerine getirmemesi, Filistin tarafından

İsrail'i "Yahudi Devleti olarak tanıdığını" açıklaması talebi üzerine masadan kalkmışlardı. Filistin Lideri Mahmud Abbas'ın İsrail'in tavrına tek taraflı adımlarla karşılık vereceğini, Filistin Devleti'nin uluslararası kurumlarda yer alması için çalışmaları hızlandıracağını açıklaması, üstelik Hamas'la yakınlaşarak ulusal birlik hükümeti çalışmalarına başlaması İsrail'i harekete geçirdi. Abbas'ın bir hesabı da Mısır darbesi ve terör örgütü ilan edilen İhvan'a yönelik operasyonlar nedeniyle iyice sıkışan Hamas'ın bu pozisyonundan faydalanmak, Gazze'de yeniden etkin olmaktı. Ancak İsrail de aynı gerekçeyle Hamas'ın giderek zayıfladığını görüyor ve örgütü tamamen devre dışı bırakmayı umuyordu.

İsrail açısından bölgede şöyle bir tablo görünüyordu: Filistin meselesinin geleneksel savunucularından Irak, Saddam Hüseyin'in devrilmesinden bu yana denklem dışındaydı. Şu anki Irak yönetimi ise ideolojik olarak Baas çizgisinden uzaklaşmış, üstelik başta IŞİD olmak üzere başını kaldırmasına izin vermeyen ağır sorunlarla meşguldü. Filistin meselesi açısından Irak artık devre dışıydı. Yıllarca Hamas, İslami Cihat ve Filistin Halk Kurtuluş Cephesi'nin liderliklerini Şam'da barındıran, Filistin meselesinin önemli aktörlerden Suriye'nin durumu da çok farklı değildi. Suriye rejimi, kendi varoluşsal kavgasının tam ortasındaydı. İsrail'in 2006 savaşında başını ağrıtan, İsrail ordusunun Lübnan içlerine ilerleyişini durduran, attığı füzelerle İsrail kentlerinde korku salan Hizbullah da Suriye'deki rejimin yanında çatışma içindeydi. Hamas'ın destekçilerinden İran, enerjisini Maliki ve Esad yönetimlerini ayakta tutmaya yoğunlaştırmış durumdaydı. Filistin'in savunucularından Kaddafi devrilmişti. Mısır ise Müslüman Kardeşler'i terör örgütü ilan ederek, ambargoyu sıkı biçimde denetleyerek Hamas'ı iyice yalnızlığa itmiş bulunuyordu. Suudi Arabistan ise Suriye ve Irak'ta İran'ı sıkıştırmakla meşguldü ve Mısır'daki darbe yönetimine tam destek veriyordu. ABD'nin Eylül ayında Tahran'a uzattığı elden rahatsız olan Suudi Arabistan açısından İsrail bu anlamda önemli bir müttefikti. Dolayısıyla İsrail Gazze'ye saldırdığında Arap dünyasından ciddi bir itiraz gelmeyeceğinin farkındaydı. Netanyahu hükümeti, bu ortamda Hamas'ı iyice zayıflatmak, Abbas'ı da dayattığı barışa zorlayacak zemini oluşturmak için üç Yahudi yerleşimci gencin katledilmesini bir fırsat olarak gördü ve operasyon emrini verdi.

İsrail'in açıkladığı hedef, Filistin tarafının roket gücünü kırmak, caydırıcılığı tesis etmek ve Gazze'den İsrail içlerine uzanan tünelleri yok etmektir. Ancak son hareketin gerçek nedeni, Abbas ile Netanyahu'nun önderliğinde yürütülen doğrudan görüşmelerin çıkmaza girmesiydi.

Hamas'a Hayat Öpücüğü

Peki, yaklaşık iki ay süren operasyon, İsrail'i açıkladığı ve açıklamadığı hedeflerine ulaşmasını sağladı mı? Örneğin Hamas devre dışı bırakıldı mı? Silahlı gruplar silahlarını bıraktı mı? Filistin birliği dağıtıldı mı? Kim kazandı, kim kaybetti?

Şu an için İsrail'in hedefleriyle ilgili sorulara olumlu cevaplar verenlerin sayısı çok değil. İsrail'de aşırı sağın ağırlıkta bulunduğu hükümeti koşulsuz destekleyen basın, bir yana bırakıldığında Netanyahu hükümetine ciddi eleştiriler var.

Bir de sahadaki gerçekler söz konusu. Bugünden geriye bakıldığında bölgedeki dengeleri gayet iyi hesaplayan ve tüm sivil ölümlerine rağmen altı hafta kadar operasyonlarını sürdürebilen İsrail'in Filistin sahasında bazı mikro değerlendirme hataları yaptığı açıkça görülüyor. Hamas'ın ve diğer Filistinli silahlı grupların artan etkinliği, böyle bir saldırıya hazır oldukları ve İsrail ordusuna ciddi kayıp verdirebilecekleri bu yanlış değerlendirmelerin en önemli örnekleri. Ayrıca Filistinlilerin tünel sistemleriyle ilgili ellerinde yeterli istihbarat bulunmadığı da İsraili subayların kendi ifade ettikleri bir gerçek. Bu durum, İsrail ordusuna pahalıya mal oldu ve 60'tan fazla asker kaybı yaşattı.

İsrail'in üstünde durmadığı bir başka konu ise hava operasyonlarında hedef gözetmeksizin bıraktığı bombaların yüzlerce çocuğunun hayatına mal olmasına dünyanın sadece bakıp geçmeyeceği gerçeğiydi. Normalleşme sürecinde olduğu Türkiye'nin hem kamuoyu hem de hükümet nezdinde bu duruma sessiz kalmaması, aşırı güç kullanımına yönelik sert eleştirileri ağır ağır da olsa uluslararası kurumlarda İsrail'in kendine tanınan krediyi tüketmesine yol açtı. Üstelik

İsrail Türkiye gibi bölgede sırtını dayayabileceği bir müttefikle barışma şansını elinden kaçırmış oldu. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan İsrail operasyonunun ikinci gününde, 10 Temmuz akşamı bunu açıkça ilan etti:

Bir taraftan İsrail bizimle normalleşme sürecini isterken, bir diğer taraftan bu olaylar devam ettiği sürece ki ileri sürdüğüm üç şartın bir tanesi Filistin'e olan ambargonun kalkmasıydı. İlk iki şart gerçekleşmiş gibiydi; özür ve tazminat. Ama İsrail, bu ambargo anlayışını demek ki kaldırmaya niyetli değildi. İşte şu anda bu uygulamayla ortaya çıktı. Biz o zaman, biz sizinle nasıl normalleşeceğiz, normalleşebilir miyiz? Normalleşemeyiz. Önce bu zulmü durduracaksınız. Durdurmadığımız sürece Türkiye, İsrail arasındaki normalleşmenin gerçekleşmesi de mümkün değildir. Bunu özellikle ifade etmek isterim. ("Zulüm bitmezse normalleşme olmaz", AA, www.aa.com.tr/politika/357042)

Gazze Savaşı, Filistin halkına büyük acılar yaşatırken İsrail'in içinde bulunduğu çıkmazı gözler önüne serdi. İsrail Hamas'ı yok etmek isterken kendi eliyle yeniden bir siyasi aktör haline getirdi. Hava hareketiyle istediği sonuçları alamazken gökyüzünden ölüm kusan, dünyanın tepkisini çeken bir duruma düşerek, -asında uzun süredir kaybettiği- ahlaki üstünlüğü bir kez daha Filistin tarafına kaptırdı. 17 Temmuz'da başlattığı kara hareketinde beklemediği bir direnişle karşılaştı. Askerleri pusuya düştü. 2006 Lübnan Savaşı'nda ordusunun aldığı darbe ile yeniden yapılanma sürecine giren, askeri araçlarının, tanklarının zırhlarını geliştiren İsrail, Gazze'de tam 64 askerini kaybetti, Lübnan'daki 121 kaybına yaklaştı. Gazze operasyonu için kendi ölçülerine göre ağır bir bedel ödedi.

Üstelik İsrail, yukarıda belirtildiği gibi bölgede sıkışan, maaş ödeyemez hale gelen, bir anlamda El Fetih'le masaya oturmaya mecbur kalan Hamas'a siyaseten bir hayat öpücüğü kondurmuş oldu. Hamas'ın göstermiş olduğu direniş, liderlerine yönelik saldırılar, gündelik sorunların unutulmasına, örgütün Filistin halkı nezdinde yeniden gerçek direnişçiler olarak hatırlanmasına ve Gazze'de safların sıklaşmasına yol açtı. Mısır'ın arabuluculuğunda yürütülen ateşkes görüşmelerindeki rolü, Hamas'ı hesaba alınması gereken bir aktör olarak öne çıkardı. 26 Ağustos'ta varılan ateşkes Hamas'ın bu konumunu daha da pekiştirdi.○

Dr. İstanbul Kültür Üniversitesi